

Vuoden 2026 puuvartissuku

Populus

Haavat ja poppelit

Teksti ja kuvat
JAAKKO SAARINEN

Kuva: Salicetum Vainionmanta, Padajoki, 12.7.2007

Dendrologian Seuran valitsema Vuoden puuvartissuku 2026 on haavat ja poppelit (*Populus*). Luonnossa poppelit muodostavat ja ylläpitävät elinympäristöjä monille muille lajeille. Ihmistä on aina kiehtonut niiden voimakaskasvuisuus, komeus ja suuri koko. Niille on keksitty monenlaista käyttöä rehun, puutavaran, sellun ja energian tuotannosta maan- ja hiilensidontaan sekä ekosysteemien ylläpitoon ja restaurointiin. Lisäksi niitä on käytetty puisto-, kujanne- ja maisemapuina sekä rohdosten valmistamiseen.

Poppeleitten suku kuuluu pajukasvien (*Salicaceae*) heimoon. Pajuista erottavia piirteitä ovat muun muassa tuulipölytteisyys sekä erilaistuneet lyhyt- ja pitkähaarat. Pajuilla harvinainen juurivesomisen kyky on tyypillistä monille poppeleille. Suvussa on lajeja kolmestakymmenestä sataan. Määrä riippuu siitä, mihin vedetään raja

▲ Metsäntutkija Sakari Saarnijoen tuottama ruhtinaanpoppelin (*Populus 'Rasumowskiana'*) ja kartanopalsamipoppelinpoppelin (*P. 'Hortensis'*) risteymä on huomattavan terve ja kaunislehtinen.

monimuotoisten, toisilleen läheisten lajien välille. Poppelit myös risteytyvät yleisesti. Nimetyistä sadoista poppelilajikkeista valtaosa on ihmisen aikaansaamia risteymiä, mutta osa on luonnosta löydettyjä erikoisia kasvumuotoja.

Suku on levinnyt ympäri pohjoisen pallonpuoliskon. Suomalaisille tutuin suvun edustaja on pyöreä- ja havisevalehtinen **metsähaapa** (*Populus tremula*), joka on varsin yleinen metsäpuu lähes koko maassa. Haavalle läheinen on etelämpänä Euroopassa ja Aasian länsiosissa jokivarsilla kasvava **hopeapoppeli** (*P. alba*). Sitä on kasvatettu Suomessa pitkään koristepuuna, ja se on helppo tunnistaa alta valkoisista lehdistään.

▲ Jopa aavikoilla on omat poppelinsa, jotka tarjoavat suojaa eläimille ja ihmisille. Lännenpoppeli (*Populus fremontii*) Utahin Moonflower Canyonissa 22.9.2023.

Pohjois-Amerikasta Suomeen tuotiin jo 1800-luvulla **puistopalsamipoppeli** (*Populus balsamifera* 'Elongata'), **kartanopalsamipoppeli** (*P. balsamifera* 'Hortensis') ja **ontarionpoppeli** (*P. × jackii* 'Gileadensis'). Nykyisin niitä tavataan vain vanhoissa istutuksissa. Puistopalsamipoppelin voi löytää viljelyjäänteinä vanhoista kyläympäristöistä ryhminä ja metsiköinä, jotka ovat syntyneet jo tuhoutuneiden vanhojen puiden juurivesoista.

1800-luvun loppua ja 1900-luvun alkupuolta voi pitää poppeleiden kulta-aikana Suomessa. Maahan tuotiin koristepuiksi lukuisia uusia poppelilajeja ja risteymlajikkeita, joista merkittävimpinä **laakeripoppeli** (*Populus laurifolia*), **kartiopoppeli**

▲ Tsaarinpoppien (*Populus* 'Petrowskiana') massivisuutta lisää tyviä pöhöttävä vesominen. Puita ihmettelemässä Kimmo V. Kuusisto ja Teppo Ceder. Heinolan Vanhan kirjaston puistikossa 16.9.2010.

▼ Kulttuurimaiseman poppeli viipyilevät romanttisilla raunioilla juurivesomiskykynsä turvin. Kartanopalsamipoppeli (*Populus balsamifera* 'Hortensis') Sääksmäen Voipaalan kartanolla 10.8.2025.

(*P. suaveolens* 'Pyramidalis'), **berliininpoppeli** (*P. × berolinensis*), **riippapoppeli** (*P. 'Woobstii'*), **ruhtinaanpoppeli** (*P. 'Rasumowskiana'*), **tsaarinpoppeli** (*P. 'Petrowskiana'*) ja **jättipoppeli** (*P. trichocarpa*). Poppelit kiinnostivat myös suomalaista metsäntutkimusta. Metsäntutkimuslaitos, Metsänjalostussäätiö ja Enso-Gutzeit perustivat poppelikokeita ulkomaisten poppelilajien ja -risteymien tutkimusta varten. Saksassa ja Ruotsissa jalostettu nopeakasvuinen **hybridahaapa** (*P. × wettsteinii*) kiinnosti myös, ja 1950 alettiin Ruotsinkylän tutkimusasemalla kehittää hybridihaapaa juuri Suomea varten risteyttämällä keskenään kotimaista metsähaapaa ja kanadalaista **amerikanhaapaa** (*P. tremuloides*). Hybridihaapa on nykyisin vakiintunut joskin hyvin harvinainen viljelymetsäpuu.

▼ Pylväshaapa (*Populus tremula* 'Erecta') korvaa kylmässä Suomessa eteläisemmän Euroopan pylväsmäiset poppeli. Iso-Lepistö, Mustila 19.5.2012.

▲ Poppelilajien ja -lajikkeiden profiilit erottuvat selvimmin kun puut ovat lehdeettömiä. Riippapoppeli (*Populus* 'Woobstii') Imatran Mansikkalassa 4.4.2019.

▼ Kapealatvuksiset poppeli voivat massiivisesti vihreyttää jopa tiiviisti rakennettuja kaupunkikeskustoja. Harkovanpoppeli (*Populus* 'Charkowiensis') Helsingin Torkkelinmäellä 7.6.2022.

Monet kultakauden poppeleista ovat historiallisten puistojen maamerkkejä, tsaarin- ja hopeapoppeli Suomen suurimpien puiden listalla. Toiset aikanaan merkittävät poppelit ovat lähes hävinneet. Valtaviin mittoihin kasvavat **kanadanpoppelit** (*Populus × canadensis*) ovat käyneet hyvin harvinaisiksi. **Virginianpoppelia** (*P. deltoides*) on jäljellä kaksi puuta Helsingin Kaivopuistossa ja yksi Tampereen Koskipuistossa. **Harkovanpoppelia** (*P. nigra* 'Charkowiensis') on jäljellä yksi vanha puu Helsingin Kalliossa sekä muutamia nuoria yksilöitä. **Tummapoppeli** (*P. balsamifera* 'Tristis') näyttää kadonneen Etelä-Suomesta, mutta sitä saattaa vielä löytää muutamista Pohjanmaan rannikon kaupunkeista.

Monissa muissa maissa, meitä lähinnä Ruotsissa, vanhat, arvokkaat poppelit on suojeltu taltioimalla ne uusiin geeni-varakokoelmiin. Suomessa poppelit eivät vuosikymmeniin ole juuri kiinnostaneet metsäntutkijoita enempää kuin puutarhureitakaan. Metsäntutkimuksen trendit ovat keskittyneet kotimaisten peruspuitten ympärille, ja monet poppelikokoelmat on hylätty. Eräiden moniongelmaisiksi osoitautuneiden poppeleitten massakäyttö 1970-luvulla lieene vaikuttanut siihen, ettei poppeleita haluta istuttaa puistopuiksi. Myös suuri koko ja vahva juuristo voivat olla nykykulttuurissa poppeleita vastaan.

▲ Suomalaisten keruumatkojen parhaatkin poppelit ovat jääneet kokoelmien harvinaisuuksiksi. Japaninpoppeli (*Populus maximowiczii*) Helsingin yliopiston 1993 Hokkaidon keruumatkalta Kumpulan kasvitieteellisessä puutarhassa 19.8.2010.

Suurina, nopeakasvuisina maiseman vihreyttäjinä ei mikään korvaa poppeleita, eikä Suomen oloihin löydy toista lehtipuu-sukua, joka tarjoaisi näin kookkaina puina sellaista muotojen kirjoa kuin poppelit. Vähintään vanhojen, harvinaisten poppelien säilytys- ja uudistustyöhön tulisi pikimmiten ryhtyä. Poppelit eivät ole pitkäikäisiä, ja kun aika jättää kultakauden suurista poppeleista, menetetään Suomen kulttuurimaisemasta jotain olennaista.

Vanhojen poppeleiden lisäksi meillä on nykyisin uusia, keruumatkojen ja kansainvälisten yhteyksien kautta hankittuja lupaavia poppeleita, sekä kotimaisten risteyttäjäin luomuksia. Elämme muuttuvan ilmaston, uusien kasvintuhoojien ja muiden epävarmuuksien aikakautta. Poppeleitten nopeakasvuisuuteen ja ekosysteemiarvoihin sekä eräiden uusien ja vanhojen poppelikantojen elinvoimaan ja talven- ja taudinkeston olisi ajankohtaista kiinnittää huomiota ja ryhtyä selvittämään, olisiko tästä erityisestä puusuvusta ammennettavaa uudella vuosisadalla.

◀ Metsähaapa (*Populus tremula*) on suvun ainoa Suomessa luontainen laji ja se kasvaa koko maassa.